

Norge gir nasjonalarkiv til Sør-Sudan

Eirik Haachvaag Andersen

Lørdag 9.juli feiret republikken Sør-Sudan sin selvstendighet etter mer enn 20 års borgerkrig. Det er et land med mange ulike språk, stammer og etniske grupper. Nasjonsfellesskapet er bygget på en katolsk tro, og en kulturhistorie som strekker seg tilbake til den nubiske sivilisasjonen (ca. 3100 f.kr.). Etter at det britisk-egyptiske kolonistyretrakk seg ut i 1956 har området vært kontrollert av de muslimske myndighetene i Khartoum.

Norsk engasjement

Norge har gjennom langvarige engasjementer fra misjons- og bistandsorganisasjoner bygget et sterkt partsforhold til folket i Sør-Sudan. Norsk Folkehjelp var eksempelvis den eneste bistandsorganisasjonen som opererte bak frontlinjene under borgerkrigen. I dag er eks-minister Hilde Frafjord Johnsen FNs spesialutsending i landet.

Den norske tilstedeværelsen er prestigetung – også politisk. Både Kronprins Haakon og utviklingsminister Erik Solheim var med i den norske delegasjonen som deltok ved selvstendighetsmarkeringen 9.juli.

Nasjonalarkiv

Allerede under flaggseremonien havnet arkivene på dagsorden. Da det sudanske flagget var firt ble det proklamert at flagget ikke skulle returneres til Khartoum som seremoniell etikette tilsier, men i stedet arkiveres i Sør-Sudan som historisk dokumentasjon. Kronprins Haakon kom senere med dagens største arkivnyhet, da han i en tale annonserte at Norge gir et nasjonalarkiv som gave til den nye staten.

I dag oppbevares store deler av Sør-Sudans arkivbestand i et stort telt fra USAID. Materialet skriver seg fra perioden etter britenes ankomst på 1890-tallet. Grunnet det tropiske klimaet med høye temperaturer, stor luftfuktighet og mye insekter, er arkivmaterialet i dårlig forfatning. Det rapporteres at dokumenter som er mindre enn

10 år gamle allerede er i ferd med å gå i oppløsning. Det haster derfor å få sikret arkivene – og utfordringene står i kø.

Mange utfordringer

Manglende infrastruktur er kanskje det aller største problemet. I et land som er på størrelse med Frankrike finnes det bare 60 km med asfaltert vei. Ustabil strømforsyning og manglende tilgang på driftsutstyr og reservedeler vil utvilsomt vanskeliggjøre arbeidet med nasjonalarkivet. Det er dessuten viktig å få kartlagt hvor mye arkivmateriale som finnes, både lokalt og i andre land. Det er på det rene at det finnes Sør-Sudanske arkiver i Sudan, Etiopia og Storbritannia.

Et riksarkiv bør i tillegg utrustes for å kunne ta imot fremtidig arkivmateriale fra lokale og nasjonale myndigheter. Dette er viktig for å kunne skape et transparent samfunn med mindre korrupsjon og et legitimt maktapparat.

Det er også nødvendig å få kartlagt konserveringsbehovene og iversette tiltak så fort som mulig. Opplæring og arkivkompetanse er en annen stor utfordring. Et problem i den forbindelse er at kvalifiserte personer ofte foretrekker godt betalte jobber i internasjonale hjelpeorganisasjoner fremfor å arbeide for statlige myndigheter.

Dårlig kommunikasjon

Arkivarer uten grenser er kjent med at norske arkivmyndigheter aldri har vært informert om nasjonalgaven til Sør-Sudan; verken i planleggingsfasen eller i ettertid. Gaven er i sin helhet forberedt av Det norske utenriksdepartementet (UD) som nå har bekreftet at UNOPS (United Nations Office for Project Services) får det helhetlige planleggings- og prosjektansvaret for nasjonalarkivet.

I dokumenter som vi har fått innsyn i, fremgår det at UD regner med å bruke i størrelsesorden 10-12 millioner kroner på gaven. Dette virker på oss som et svært lavt beløp - prisnivå og arbeidsmengde tatt i betraktning. Arkivarer uten Grenser vil derfor fortsette å jobbe sammen med våre internasjonale samarbeidspartnere for å bidra til at prosjektet blir gjennomført i henhold til gode arkivfaglige standarder.